NO. VIII / 2005

ISSN 1301-2746

ADALYA

SUNA-İNAN KIRAÇ AKDENİZ MEDENİYETLERİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
SUNA & İNAN KIRAÇ RESEARCH INSTITUTE ON MEDITERRANEAN CIVILIZATIONS

ADALYA

SUNA-İNAN KIRAÇ AKDENİZ MEDENİYETLERİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ YILLIĞI
THE ANNUAL OF THE SUNA & İNAN KIRAÇ RESEARCH INSTITUTE ON MEDITERRANEAN CIVILIZATIONS

ADALYA
Vehbi Koç Vakfı
Suna - İnan KIRAÇ Akdeniz Medeniyetleri
Araştırma Enstitüsü Yıllık Dergisi
Yönetim Yeri: Barbaros Mh. Kocatepe Sk. No. 25
Kaleiçi 07100 Antalya Tel: +90 242 243 42 74
Faks: +90 242 243 80 13 e.posta: akmed@akmed.org.tr
Yayın Türü: Yerel Süreli Yayın ***Sayı:*** VIII - 2005

Sahibi: Vehbi Koç Vakfı Adına Erdal YILDIRIM
Sorumlu Müdür: Kayhan DÖRTLÜK
Yapım: Zero Prodüksiyon Ltd., İstanbul
Arslan Yatağı Sk. Sedef Palas No. 35/2
Cihangir 34433 İstanbul
Tel: +90 212 244 75 21 Faks: +90 212 244 32 09
Baskı: Graphis Matbaa
Yüzyıl Mh. Matbaacılar Sit. 1. Cadde 139 Bağcılar - İstanbul

Bilim Danışma Kurulu / Editorial Advisory Board
Haluk ABBASOĞLU
Ara ALTUN
Oluş ARIK
Cevdet BAYBURTLUOĞLU
Tuncer BAYKARA
Jürgen BORCHHARDT
Jacques des COURTILS
Ömer ÇAPAR
Vedat ÇELGİN
Bekir DENİZ
Refik DURU
Serra DURUGÖNÜL
Hansgerd HELLENKEMPER
Fahri IŞIK
Havva İŞKAN-IŞIK
Frank KOLB
Max KUNZE
Thomas MARKSTEINER
Wolfram MARTINI
Gönül ÖNEY
Mehmet ÖZSAİT
Urs PESCHLOW
Scott REDFORD
Martin Ferguson SMITH
Oğuz TEKİN
Gülsün UMURTAK
Burhan VARKIVANÇ
Michael WÖRRLE
Martin ZIMMERMAN

Yayın Yönetim / Editing Management
Kayhan DÖRTLÜK
Tarkan KAHYA

Çeviriler / Translations
T. M. P. DUGGAN
İnci TÜRKOĞLU

Yazışma Adresi / Mailing Address
Barbaros Mah. Kocatepe Sk. No. 25
Kaleiçi 07100 ANTALYA-TURKEY
Tel: +90 242 243 42 74 • Fax: +90 242 243 80 13
akmed@akmed.org.tr
www.akmed.org.tr

ISSN 1301-2746

Vehbi Koç Vakfı

İçindekiler

M. Hamdi Kan - Erkan Dündar
"Madduwatta ve Zippasla Dağı Ülkesi" 1

Jürgen Borchhardt
"Europa im Vilayet Antalya" Westliche und östliche Mythologie an der Küste Lykiens 17

Claudia Tempesta
"Antiochus IV Epiphanes and Cilicia" 59

Sencan Özbilge Altınoluk
"Some Obols and Hemiobols from Anamur Museum" 83

Birol Can
"Antoninler Dönemi Baroğu Işığında Aspendos Tiyatrosu Bezemeleri" 89

Nevzat Çevik
"New Finds from Neapolis Regarding the Cult of the Dead" 121

Emanuela Borgia
"A New Funerary Cippus from Elaiussa Sebaste: Some Considerations Concerning Onomastics and Kinship" 135

Taner Korkut
"Pisidia'da Chthonik Aphrodite Kültü" 151

Mehmet Özsait - Guy Labarre - Nesrin Özsait
"Recherches dans le village de Kağılcık (Pisidie) -Le sanctuaire rupestre et les inscriptions-" 167

Süleyman Bulut
"Likya - Pamfilya - Pisidya Sınır Bölgesinden Sıradışı İki Zeytinyağı İşliği" 191

Selda Baybo
"Glasfunde aus der "Weststadt" in Limyra aus den Kampagnen 2002-2004" 211

Ayşe Aydın
"Kilikya ve İsaurya'daki Trikonkhos Planlı Yapılar" 241

Semiha Yıldız Ötüken
"2002 Yılı Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi Kazısı ve Duvar Resimlerini Koruma-Onarım ve Belgeleme Çalışmaları" 263

Nilay Karakaya
"The Burial Chamber Wall Paintings of Saint Nicholas Church at Demre (Myra) Following Their Restoration" 287

Ayşe Ç. Türker
"Myra'da Aziz Nikolaos'un Yağ Kültüyle İlişkili Seramik Kaplar" 311

Sema Bilici
"Alanya-Tersane ve Kızıl Kule Çevresinden Bir Grup Sırlı Seramik" 329

Z. Kenan Bilici
"A German Token Uncovered During the Alanya Citadel Excavations" 351

T. M. P. Duggan
"Supplementary Data to be Added to the Chronology of Plague and Earthquakes in Antalya Province and in Adjacent and Related Areas" 357

ADALYA VIII, 2005

Alanya-Tersane ve Kızıl Kule Çevresinden Bir Grup Sırlı Seramik

Sema BİLİCİ*

19. yy.'a kadar bir liman şehri olarak canlılığını sürdüren Alanya, 1221-1293 yılları arasındaki Selçuklu hakimiyeti sırasında parlak bir devir yaşamıştır. Kıyıdaki Tersane, Kızıl Kule ve İçkale'deki kışlık sarayın bu dönemde inşa edildiği bilinir[1]. Hellenistik Dönem'den itibaren kesintisiz olarak iskân edildiği anlaşılan Alanya Kalesi'nde kazı ve onarım çalışmaları 1985 yılından itibaren Prof. Dr. M. Oluş Arık'ın başkanlığı altında sürdürülmektedir. Kısıtlı olanaklarla gerçekleştirilen çalışmalarla, Selçuklu Sarayı'nın kazısı tamamlanmış ve İçkale'deki diğer binalara yönelinmiştir. Alanya Kalesi'nde saray ve saray dışında ele geçirilen eserler, şehrin geçmişine ışık tutacak zenginlik ve değerdedir.

Bu çalışmada, 2001 yılında Tersane ile Kızıl Kule ve gömlek duvarı arasındaki hendekte biriken çöple karışık dolgu toprağın temizlenmesi sırasında ele geçirilen bazı seramik fragmanları değerlendirilecektir.

Değerlendirmeye alınan 32 eser, şehrin 13.-15. yy. arasındaki tarihi ve ticari geçmişini aydınlatan belge değerindeki maddi veriler olarak büyük önem taşır.

Değerlendirme

Ele geçirilen tamamı etütlük nitelikteki eserler; teknik, hamur, renk ve desen özelliklerine göre farklılıklar gösterirler. Bezeme teknikleri esas alınarak yapılacak sınıflandırmaya göre eserler 4 başlıkta incelenebilir:

A- Boyalı Sgraffito Teknikli Seramikler (Örn. No. 1-18)

Bu gruptaki seramiklerin tamamında desen sgraffito tekniğinde (ince kazıma) işlenmiş; yüzeye dağınık olarak iki renkli boyamalar yapılarak renkli şeffaf sır uygulanmıştır.

Seramikler, çoğunlukla form vermeyen gövde kırıklarıyla, az sayıda kaide ve ağız parçalarından ibarettir. Kaide ve gövde formları dikkate alındığında, çoğunun kâse türünden

---

* Yrd. Doç. Dr. Sema Bilici, Gazi Üniveritesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Ankara.

Seramik buluntularını çalışmama izin veren Alanya Kalesi Kazı ve Onarım Heyeti Başkanı hocam Prof. Dr. M. Oluş Arık'a teşekkür ederim.

1 M. O. Arık, "Alanya Kalesi 1985 Yılı Kazı Çalışmaları", VIII.II KST, 1986, 337; S. Lloyd - D. S. Rice, Alanya ('Alâ'iyya) (1989) 10-27; O. Turan, Selçuklular Tarihi ve Türk-İslâm Medeniyeti (1980) 298; Özellikle İçkale'deki Selçuklu Sarayı'nın tarihlendirilmesi konusu için: Z. K. Bilici, "Seyahatnâmelerde Alanya", bk.: Prof. Dr. Yılmaz Önge Armağanı (1993) 307-318; Z. K. Bilici, "Alanya'nın Fethi Meselesi: Bir Tesbit", Adalya IV, 1999-2000, 287-290.

kap kırıkları oldukları anlaşılmaktadır. Sadece 1 parçanın (Örn. No. 18) (Res. 4, 7) iç yüzünün sırlanmamış olması nedeniyle, testi türünden kapalı formda bir kaba ait olması muhtemeldir.

Form veren kaidelerden ilki, dışa taşkın yayvan tabanlı (dış bükey) ve uzun boyunludur (Örn. No. 1) (Res. 1). Boyun, gövdeye geçişte ince bir profil yaparak daralır. Benzer kaideler dikkate alındığında, eserin yüksek ayaklı kadehvarî formda bir kaba ait olması mümkündür. Tabanı mevcut olmayan uzun boyunlu iki parçanın da (Örn. No. 5) (Res. 4, 7) benzer formlardaki kaplara ait olmaları muhtemeldir.

Diğer kaide kırıklarının belirgin bir özellikleri olmayıp, dairesel alçak ya da dairesel basık tabanlıdırlar.

Form veren dört ağız kırığı da aynı özelliktedir (Örn. No. 7, 8, 9, 10) (Res. 2, 7). Gövdeden dik bir açıyla yükselen düz ağız, iç yüzde hafifçe çukurlaşarak genişler. Ağız kenarındaki dışa taşıntılı inceltilmiş sivri dudağın üst yüzü eğimlidir. Benzer ağız formları dikkate alındığında, bu parçaların yüksek ayaklı kadehvarî formlara ait kap kırıkları olmaları muhtemeldir.

Açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözenekli hamurlu bu seramiklerin hepsi de beyaz astarlı, şeffaf açık sarı ya da açık yeşil sırlıdır. Sırlı yüzeylerde dağınık olarak kahverengi-hardal sarısı ve yeşil renklerde boyamalar görülür.

Bezemeler, kapların iç yüzlerinde yer alır. Ancak, kadehvarî formdaki kapların dış üst yüzeyleri de bezemelidir. Kırık parçalar halinde ele geçirilebilen eserlerdeki bezemelerin niteliklerini tam olarak belirleyebilme imkanı kalmamıştır. Ancak, genellikle merkezi madalyonların içerisinde çok dilimli çiçek, palmet, rumî ve yaprağa benzer stilize edilmiş bitkisel motifler ile düz, eğrisel ve zikzak çizgiler, kafesleme, radyal bantlar, saç örgüsü, spiral gibi geometrik karakterli motifler tesbit edilebilmektedir. Bazı örneklerde motif aralarında kalan boşlukların küçük spirallerle dolgulandırılmış olması dikkat çekici karakteristik bir özelliktir (Örn. No. 4, 11, 13, 15, 17, 18) (Res. 3, 4, 7).

Bu grupta yer alan örnekler, stil özellikleri bakımından 14. yy. Lusignan dönemi Kıbrıs seramikleriyle çok benzer özellikler gösterirler.

Kıbrıs'ta 13. yy. başlarında ilk örneklerini veren bu seramik stili, 15. yy.'ın sonlarına kadar etkisini sürdürmüştür[2]. Başlangıçta belirgin bir biçimde Suriye seramik stilinin özelliklerini gösteren Kıbrıs seramikleri, 14. yy.'da lokal karakterini bulmuş; özellikle form ve ilginç bezemeleriyle özgün örnekler sunabilmiştir[3]. Paphos yakınlarında Lemba, Kyrenia civarında Lapithos ve Famagusta yakınlarındaki Enkomi bölgesinde üretilen Kıbrıs

---

2 D. P. Bakırtzi - F. N. Mavrikioy - Ch. Bakırtzis, Byzantine Glazed Pottery in the Benaki Museum (1999) 160'da arkeolojik bulgulara göre 13. yy. öncesinde adada lokal bir üretim bulunmadığı, 13. yy.'ın başlarından itibaren lokal üretime geçildiği, adanın Venedik hakimiyetine geçişiyle birlikte üretim kalitesinin bozulduğu belirtilir.

3 A. Lane, "The Early Sgraffito Ware of the Near East", Transaction of the Oriental Ceramic Society XV, 1938, 52-53'de Kıbrıs'ta gelişen yeni seramik stilinin, muhtemelen adaya göç eden Suriyeli seramikçiler tarafından üretilmiş olabileceği iddia edilir. Bu konuda ayrıca bk. A. H. S. Megaw - J. du Plat Taylor, "Cypriot Medieval Glazed Pottery", RDAC, 1951, 1-13; V. Karageorghis, "Treasures in the Cyprus Museum", RDAC, 1962, 29; A. H. S. Megaw, "Byzantine Pottery", World Ceramics (1979) 106; A. J. Boas, "The Import of Western Ceramics to the Latin Kingdom of Jerusalem", IEJ 44.1-2, 1994, 120.

4 D. P. Bakırtzi, "Medieval Pottery from Enkomi, Famagusta", BCH XVIII, 1989, 233-246; Bakırtzi - Mavrikioy - Bakırtzis, y.dn. 2, 160.

seramiklerinde[4] açık kiremit renkli ince gözenekli ve sık dokulu kaliteli hamur, beyaz astar üzerinde sgraffito tekniğinde işlenmiş ilginç desenler, desen üzerinde kahverengi-yeşil boyamalar ve çok parlak şeffaf açık sarı ya da açık yeşil sır kullanımı görülür. Belirgin formlar arasında ise tabanı dış bükey kavisli (yayvan) yüksek kaideli kadehvarî kap formları ve dışa taşıntılı ucu sivriltilmiş ince dudaklı ağızlar dikkat çekicidir. Genellikle merkezi madalyonların esas alındığı bezemelerde zikzak, haç, saç örgüsü, dama, kafesleme, spiral gibi geometrik motiflerin yanı sıra stilize edilmiş dilimli çiçek, yaprak, kıvrım dal gibi bitkisel motifler, çoğunlukla kuş türü hayvan ya da evlilik kapları olarak da tanımlanan eşli (karı-koca) insan figürleri ve tek insan figürleri yer alır[5]. Kadehvarî kapların ağızlarının dış kısımlarındaki zikzak çizgilerden ibaret bezemelerin yanısıra, motif aralarındaki ince spiral dolgular da Kıbrıs seramiklerinin karakteristik özellikleri arasında sayılabilir[6].

İncelediğimiz örneklerle 14. yy. Lusignan dönemi Kıbrıs seramiklerinin form, teknik, renk ve bezeme özellikleriyle tamamen ortak özellikler göstermesi[7] (Karşılaştırma için bk.: Res. 10), bunların ithal Kıbrıs seramikleri olduğuna şüphe bırakmaz. Anadolu-Kıbrıs ilişkilerine ışık tutacak belgeler olarak da değerlendirilebilecek bu örnekler, tarihî veriler dikkate alınarak 14. yy.'ın ikinci yarısına tarihlendirilebilir.

B-Sıraltı Teknikli Seramikler: (Örn. No. 19-26)

Az sayıda ele geçirilen sıraltı teknikli seramikler hamur ve desen özellikleri bakımlarından iki ayrı grupta değerlendirilebilir.

I. Grup

Bu gruptaki örneklerin (Örn. No. 19, 20, 21) (Res. 1, 5, 7) en belirgin özellikleri, kirli beyaz ya da devetüyü renkli (Munsell: 10 YR 8/1-Munsell: 5 YR 8/1); iri gözenekli, kumlu ve gevşek hamurlu olmalarıdır. Kolay ufalanan bu kalitesiz hamur, Anadolu Selçuklu Dönemi çini hamurlarıyla benzerlik gösterir.

Kalıpta biçimlendirilen 19 numaralı kâsenin kaidesi basık ve dışa taşıntılıdır (Res. 1). Kâsenin iç yüzündeki madalyona stilize edilmiş bir balıkçıl kuş tasviri işlenmiş; boş kalan yüzeyler ise stilize edilmiş bitkisel motiflerle dolgulandırılmıştır (Res. 5). Krem renkli astar üzerine, kobalt mavisi renkte boyanan desen şeffaf renksiz sırlıdır.

Diğer iki örnekte ise, beyaz astar üzerine desen kobalt mavisi renkte işlenmiş olup, şeffaf turkuaz sırlıdır. 20 numaralı gövde parçasında uçları volütlendirilmiş kıvrım dallardan ibaret bitkisel (Res. 5), 21 numaralı yayvan kenarlı ağızda da yazı taklidi bir bezeme yer alır (Res. 7).

---

5 J. du Plat Taylor, "Byzantine Bowls Acquired by the Cyprus Museum", RDAC (1935) 1936, 34; V. Karageorghis, Ancient Cypriot Art in the Pierides Foundation Museum (1985) 149.

6 Alanya Sarayı kazılarında ele geçirilen Kıbrıs seramiklerinde de aynı özellikler görülür. Bu konuda bk. S. Bilici, "Alanya-Selçuklu Sarayı Seramikleri", Uluslararası Sanat Tarihi Sempozyumu, Prof. Dr. Gönül Öney'e Armağan, 10-13 Ekim 2001 (2002) 142. Ayrıca bk.: Megaw-Taylor, y.dn. 3, V (4, 5, 7), VI (16,17), VII (1, 16, 24, 25, 27, 28, 29, 31).

7 Benzer Kıbrıs formları için bk.: J. du Plat Taylor, "Medieval Graves in Cyprus", Ars Islamica 5 (1938) 83 (36); Megaw-Taylor, y.dn. 3, II (34, 43); S. D. Campbell, The Malcove Collection of the University of Toronto (1985) 187 (259); E. Brouscari, "Collection Paul Canellopoulos", BCH 112, 1988, 516 Res. 19 (11, 12); Bakırtzi-Mavrikioy-Bakırtzis, y.dn. 2, 199 (345), 200 (346, 347, 348, 349, 350), 201 (352, 353, 354). Teknik, renk ve benzer bezemeler için bk. Megaw-Taylor, y.dn. 3, V (8), VI (18,19), VII (16, 20, 21, 22, 24, 27, 28, 31), VIII (50, 55, 57); Bakırtzi - Mavrikioy - Bakırtzis, y.dn. 2, 164 (339, 341), 167 (344, 345), 168 (347).

Bu gruptaki her üç örneğin bezemeleri de Anadolu Selçuklu Dönemi çini ve seramikleriyle benzer özelliktedir[8].

Daha çok Orta ve Güneydoğu Anadolu'da ele geçirilen bu tür seramikler, Suriye-Rakka stilinin özelliklerini gösterirler. Palmet, rumî gibi soyutlanmış bitkisel motifler ya da zikzaklar, radyaller, noktalardan ibaret geometrik motiflerin yanı sıra figür ve yazı taklidi bezemelerin de görüldüğü bu türden seramiklerin Anadolu üretimi oldukları belirtilir[9].

İncelediğimiz örneklerin Alanya[10], Kubadabâd[11] ve Samsat[12] buluntuları dikkate alınarak, 13. yy.'da (1221-1293) muhtemelen Alanya'da üretildikleri iddia edilebilir. Alanya kazılarında ele geçirilen üretim hatası parçalar[13] da bu iddiayı destekler niteliktedir.

II. Grup

Sıraltı teknikli II. grup seramikler, hamur ve bezeme özellikleri bakımlarından Selçuklu örneklerinden farklılık gösterirler (Örn. No. 22, 23, 24, 25, 26) (Res. 1, 6, 7). Açık kiremit renkli (Munsell 2.5 YR 7/6) sık dokulu ve ince gözenekli hamurlarda az oranda kireç taşı katkısı dikkati çeker. Form veren iki kaide (Örn. No. 22, 23) dairesel alçak ve dışa taşıntılıdır.

Örneklerin iç yüzlerine beyaz astar üzerine kobalt mavi ve manganez moru renklerde geometrik motifler işlenerek, yüzeye şeffaf ve renksiz sır uygulanmıştır. İki parçanın (Örn. No. 24, 25) dış yüzü, beyaz astar üzerine şeffaf turkuaz sırlı olup, diğerleri sırsızdır. Radyal çizgiler, çizgi demetleri ya da spiral motiflerin yer aldığı bezemelerin niteliklerini tam olarak belirleyebilmek mümkün olamamıştır (Res. 6).

Bu örnekler hamur, desen ve renk özellikleri bakımlarından erken 15. yy. İznik seramikleriyle benzerlik gösterirler.

"Milet İşi" olarak da anılan II. Devir İznik seramikleri, özgün bezeme stilleriyle dikkati çekerler. Sıraltı teknikli ve kırmızı hamurlu bu seramiklerde, beyaz astar üzerine serbest fırçayla koyu kobalt mavisi hakim renk olmak üzere desenler işlenmiştir. Kompozisyonda etkisi daha zayıf olmak üzere açık mavi, turkuaz, manganez moru ve yeşil renkler de görülebilir. Desen şeffaf renksiz, turkuaz ya da yeşil sırlıdır. Radyal düzende çizgi demetleri, kalın şeritler arasında kalan geometrik bezemeler, natüralist üslûpta bitki motifleri ve yelpaze yapraklarla bezeli bu seramikler 15. yy.'ın ilk yarısına tarihlendirilir.

İncelediğimiz örnekler, benzer İznik buluntuları esas alınarak 15. yy.'ın ilk yarısına tarihlendirilebilir[14].

---

8 G. Öney, Türk Çini Sanatı (1976) 121-123; G. Öney, Anadolu Selçuklu Mimarisinde Süsleme ve El Sanatları (1978) 104-109.

9 G. Öney, "Selçuklu Seramik Sanatı", bk.: D. Kuban (ed.), Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı (2002) 376-377.

10 S. Bilici, "Alanya Tersanesi Seramik Buluntuları", V. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmaları Sempozyumu, Bildiriler (2001) 111-113; Bilici, y.dn. 6, 151.

11 R. Arık, Kubadabad Selçuklu Saray ve Çinileri (2000) 165-174.

12 G. Öney, "1978-1979 ve 1981 Yılı Samsat Kazılarında Bulunan İslâm Devri Buluntularıyla İlgili İlk Haber", Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji-Sanat Tarihi Dergisi I, 1982, 71-80; ayrıca bk. L. Bulut, Samsat Ortaçağ Seramikleri (Lüster ve Sıraltılar) (2000).

13 Bilici, y.dn. 6, 151.

14 Benzer İznik buluntuları için bk. O. Aslanapa - Ş. Yetkin - A. Altun, İznik Çini Fırınları Kazısı-II. Dönem 1981-1988 (1989) 84 (82/14), 144 (M24), 147 (BHDG), 283 (BHD E-10).

C-Tek Renk Sırlı Seramikler: (Örn. No. 27).

İncelediğimiz eserler arasında tek renk sırlı 1 parça bulunmaktadır.

Dairesel basık kaideli ve yayvan gövdeli kâse, kalıpta biçimlendirilmiştir (Res. 1). Kirli beyaz renkteki hamur (Munsell: 5 YR 8/1) iri gözenekli, kumlu ve gevşek dokuludur. Eserin dış ve iç yüzünde beyaz astar üzerine oldukça kalın sürülmüş şeffaf turkuaz sır dikkati çeker. İç yüzde bezeme yer almaz. Dış yüzde ise kaideden ağza doğru radyal doğrultuda uzanan rölyefli nervürler görülür. Çukur yüzeylerde sır rengi koyulaşmıştır.

Kabın kolay ufalanan, yoğun kumlu gevşek hamur yapısı 13. yy. Anadolu Selçuklu Dönemi seramikleriyle benzerlik gösterir[15].

Eserin, Alanya kazılarında ele geçirilen benzer örneklere göre 13. yy.'da ve muhtemelen Alanya'da üretilmiş olabileceği iddia edilebilir[16].

D-Seladonlar (Örn. No. 28-32)

Bu grupta yer alan ithal Çin seladonları (Örn. No. 28, 29, 30, 31, 32) ne yazık ki ufak kırıklar halinde ele geçirilebilmiştir (Res. 9).

Mevcut iki kaideden biri dairesel alçak (Örn. No. 28), diğeri ise basık (Örn. No. 29) formdadır. Kalıpta biçimlendirildiği anlaşılan her iki kap parçasının tabanlarında kırmızı boya görülür. Dış ve iç yüz bütünüyle (kaide tabanı hariç) şeffaf gri-yeşil sırlıdır. Hamur gri renkte (Munsell: 10 R 8/1) gözeneksiz ve taş sertliğindedir (stoneware).

28 numaralı kabın tabanının ortasında dairesel bir delik mevcuttur. Deliğin üzerine onu kapatacak şekilde iri dairesel bir rozet yerleştirilmiştir. Kalıpta biçimlendirilerek merkeze oturtulan rozetin kapla sabitleştirilmesi sırlamayla temin edilmiştir. Kabın gövdesiyle rozetin altına yayılan sır, adeta bir yapışkan gibi, rozetin gövde üzerinde sabitleşmesini sağlamıştır. Tabandaki deliğin, pişme sırasında kabın bu kısmında hava sıkışması nedeniyle oluşacak basıncı boşaltarak, parçalanmayı önleyecek bir teknik çözüm olduğu düşünülebilir. Kısmen korunabilmiş rozetin üzerinde lotus yapraklar ve bunların içine ters yönde konumlandırılmış palmet motifleri dikkati çeker. Diğer kaide bezemesizdir.

Diğer parçalardan biri ağız (Örn. No. 32), kalanları ise gövde kırıklarıdır (Örn. No. 30, 31). Bu örneklerin hamurları da yine gri renkli (Munsell: 10 R 8/1), gözeneksiz ve taş sertliğindedir (stoneware). Dış ve iç yüzler şeffaf gri-yeşil sırlı olup, astar belirlenememiştir. Parçaların dış yüzlerinde rölyefli nervürler (Örn. No. 30), lotus yaprakları (Örn. No. 32) ve yaprağa benzeyen bir motif dikkati çeker (Örn. No. 31).

Alanya ve Kubadabâd Sarayı kazılarında da ele geçirilen[17], fakat asıl önemli bölümü Topkapı Sarayı koleksiyonunda bulunan seladon kaplar[18], Çin'in güneyindeki en önemli merkezlerden biri olan Longquan'da üretilmiştir[19]. Çince "qingci" (yeşil kap) denilen seladonlar, İ.S. 3. yy.'dan itibaren kıyı bölgesi Zhejiang'daki çeşitli yerlerde üretilmeye başlanmış olmasına rağmen, Yuan Hanedanlığı döneminde (1279-1368) üst düzeye

15 Arık, y.dn. 11, 240-244; Öney, y.dn. 9, 376-377.

16 Alanya Selçuklu Sarayı kazılarında da, benzer özellikte pek çok seramik ele geçirilmiştir.

17 Alanya örnekleri için bk. Bilici, y.dn. 6, 152; Kubadabad örnekleri için bk.: Arık, y.dn. 11, 177.

18 R. Krahl, "Topkapı Sarayı Çin Porselenleri Kolleksiyonu", İstanbul'daki Çin Hazinesi (2001) 46-63.

19 H. L. Bléhaut, "Yakın ve Orta Doğu'ya İhraç Edilen Çin Seramikleri", İstanbul'daki Çin Hazinesi (2001) 19.

ulaşmıştır. Longquan seladonlarının Yakın ve Orta Doğu'ya ticareti de yine Yuan yönetimi sırasında deniz ve kara yoluyla gerçekleşmiştir[20]. Deniz İpek Yolu'yla gerçekleşen ticaretle, Çin kapları önce Mısır'a geliyor ve oradan da Anadolu kıyılarına taşınıyordu[21].

1200°'nin üzerinde pişirilen seladonların renklerindeki ton farklılıkları, fırın içindeki yerlerine ve gövdeyle sırlarındaki demir oranına göre değişebilmektedir[22].

Longquan seladonlarının en önemli özelliklerinden biri, beyaz porselen taşının içine demir ağırlıklı kil eklenerek renklendirilmesidir. Böylece fırında redüksiyon atmosferi sağlandığında pas kırmızısı renge bürünen yumuşak, uçuk gri bir gövde elde edilmiştir. Alttaki gövdenin koyu ve kaba rengi artık baskın olmadığı için sır rengi daha belirgin hale gelmiştir[23].

İncelediğimiz iki örneğin tabanında görülen kırmızı rengin, Longquan seladonlarının özelliği olarak demir ağırlıklı kilden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Longquan çömlekçileri Yuan Hanedanlığı döneminde ihracat yapılan ülkelerin taleplerini karşılayabilmek için büyük boy seladonlar üretmeye başlarlar. Böylece seladon kaplarda buna uygun biçimlendirme ve pişirme yöntemleri geliştirirler. Kalıba basma yöntemiyle yapılan büyük boy kapların tabanlarına bir delik açılması, kabın pişirilmesi sırasında çatlamasını önlemek amacıyla yapılmıştır. Bu delikler daha sonra kalıptan dökülmüş bezemeli bir plakanın sırla birlikte tabana yapıştırılmasıyla kapatılır[24].

İncelediğimiz 28 numaralı örneğin de tamamen aynı özellikte olması, üretim yerinin Longquan olduğuna şüphe bırakmamaktadır.

Söz konusu parçanın aynısının, fakat eksiksiz bütün olarak Topkapı Sarayı koleksiyonunda bulunması şaşırtıcıdır[25] (Res. 11). 14. yy.'ın ilk yarısına tarihlendirilen koni biçimindeki kâsenin merkezindeki delik de aynı şekilde bir rozetle kapatılmıştır. Madalyon çevresinde iri yaprak motiflerinden oluşan hareketli bir kompozisyon görülürken, dış yüzde kaideden ağza doğru yönelen iri lotus yaprakları dikkati çeker. Yine Topkapı Sarayı Müzesi'nde yer alan ve 14. yy.'ın ilk yarısına tarihlendirilen Longquan üretimi seramiklerde, Alanya örnekleriyle tamamen benzer stilde rölyefli nervürler ve lotus yapraklarından ibaret bezemeler dikkati çeker[26].

Bu bilgiler doğrultusunda, Alanya'da Tersane ve Kızıl Kule çevresinde ele geçirilen seladonların, 14. yy.'ın ilk yarısına tarihlendirilebileceği; Çin'de Longquan seramik atelyelerinde üretilerek ticaret yoluyla Alanya'ya ulaştığı söylenebilir.

Sonuç

2001 yılında Tersane ve Kızıl Kule ile gömlek duvarı arasındaki hendekte yapılan temizlik çalışmalarında az sayıda Selçuklu seramiği ele geçirilmiştir. 13. yy.'a tarihlenen ve Suriye-Rakka stilinin özelliklerini gösteren bu seramiklerin Alanya'da üretildikleri iddia

---

20 age. 20-24.

21 Arık, y.dn. 11, 177.

22 y.dn. 19, 20.

23 y.dn. 19, 21-22.

24 y.dn. 19, 25.

25 y.dn. 18, 49.

26 y.dn. 18, 46-57.

edilebilir. Henüz fırın gibi maddi kanıtlara ulaşılamamış olsa da, arkeolojik anlamda mahallinde üretildiği açıkça anlaşılan bu seramiklerin ne ölçüde yerel kaldığını ya da Doğu Akdeniz'e ihraç edildiğini söyleyebilme imkânı yoktur.

Buluntular, ağırlıklı olarak 14. yy.'a tarihlenmektedir. Tamamen ithal kaplardan oluşan 14. yy. seramikleri, aynı zamanda şehrin değişen sosyo-ekonomik yapısına da işaret eder. Çalışmalar sırasında ele geçirilen ve benzerleri 14. yy.'ın ilk yarısına tarihlenen Longquan üretimi Çin seladon kapları, bu türden pahalı-lüks kullanma eşyalarının, Alanya'da muhtemelen deniz aşırı ticaret sayesinde gittikçe zenginleşmiş bir tüccar sınıfının beğenisine sunulduğunu düşündürür. Zenginlik ve ihtişamın göstergesi olan bu kaplar, belki de sipariş üzerine getirilmekteydi.

Buluntular, 14. yy.'ın ortalarından itibaren boyalı sgraffito tekniğinde Kıbrıs kapları ithal edilmeye başlandığını göstermektedir. Bu çağda Kıbrıs'taki Lusignan Krallığı'nın Anadolu kıyılarında tesis ettiği siyasî ve askerî gücünün doğal bir sonucu olarak Alanya pazarlarına da girdiği anlaşılan Kıbrıs üretimi seramikler, esasen "halk tipi" kaplar olarak da nitelendirilebilir. İçkale'de Selçuklu Sarayı[27] ve 2000 yılı Tersane[28] kazıları sırasında da ele geçirilen bu seramiklerin, sadece Alanya'da değil, aynı zamanda Anamur[29], Al-Mina[30] ve Doğu Akdeniz'deki birçok Haçlı yerleşmesinde[31] bulunması, hattâ Mısır'da[32] da yoğun olarak ele geçirilmesinin en önemli nedeni, ucuz fakat kaliteli kaplar olmaları kadar, Kıbrıs'ın Akdeniz ticaretindeki rolü[33] ve Anadolu kıyılarındaki kısa süreli hakimiyetiyle de ilişkilidir. Nitekim, Kızkalesi'nde (Korykos) 1360-1448 tarihleri arasında Kıbrıs Krallığı'nın bir üssünün bulunduğu; Kıbrıs Kralı I. Peter'in 1361'de Antalya'yı Tekeoğlu Beyliği'nden teslim alarak (1361-1373) Alanya Beyi'nden de "Kralın tebası olup ona sadakatle hizmet edeceği, vergi ödeyeceği ve Kral'ın sancağı altına gireceği taahhüdünü alması"[34], adadaki krallığın 14. yy.'ın ikinci yarısında Anadolu kıyılarındaki etkisini açıkça göstermektedir[35].

---

27 Bilici, y.dn. 6, 141-143.

28 Bilici, y.dn. 10, 108-110.

29 T. Tömöry, "Mediaeval Sgraffito Ware from Anemurium in Cilicia", Belleten XLI/161, 1977, 29-40 Pl. IV Fig. 1, 2, 4, 5; Pl. V Fig. 1, 4, 6; Pl. VII Fig. 1, 2'de 11-13. yy.'a tarihlendirilen boyalı sgraffito kap parçaları 14-15. yy. Kıbrıs seramikleriyle çok benzerdir.

30 Lane, y.dn. 3, 53; ayrıca bk. A. Lane, "Medieval Finds at Al-Mina in North Syria", Archaeologia 87, 1937, 53-54 Pl. 27-1 (J, K, L).

31 D. Pringle, "Thirteenth-Century Pottery from the Monastery of Saint Mary of Carmel", Levant 16, 1984, 106; D. Pringle, "Medieval Pottery from Caesarea: The Crusader Period", Levant 17, 1985, 190.

32 W. B. Kubiak, "Overseas Pottery trade of Medieval Alexandria as shown by recent Archaeological Discoveries. A Preliminary Communication", Folia Orientalia X, 1969, 17'de İskenderiye'de yapılan kazılarda, Memlûk tabakasında Haçlı hakimiyeti altındaki Doğu Akdeniz (Suriye) seramiklerinden çok, Lusignan Krallığı tarafından yönetilen Kıbrıs'tan ithal edilmiş sayısız parça bulunduğu belirtilmiştir.

33 1291 yılında Haçlıların elindeki son büyük kale olan Akka'nın İslâm hakimiyetine geçmesinden sonra, Papalığın Müslümanlarla yapılan ticarete ambargo koyması (1291-1344), Akdeniz ticaretinde Venedik ve Ceneviz üstünlüğüne sekte vurmuş; Lusignan krallığının idaresindeki Kıbrıs birden öne çıkmıştı. Ayrıntılı bilgi için bk.: W. Heyd, Yakın-Doğu Ticaret Tarihi (2000) 407; J. Day, "The Levant Trade in the Middle Ages", E. Laiou (ed.), The Economic History of Byzantium, from the Seventh through the Fifteenth Century (2002) 799-806.

34 Lloyd-Rice, age. 7.

35 Heyd, y.dn. 33, 611'de Alâiyye ve Kıbrıs Adası'nın komşulukları sebebiyle çok sıkı ilişkiler içerisinde olduklarını, hattâ bu nedenle Pegolotti'nin tüccarlar için Candelore (Alâiyye) ve Magusa para ve vezin ölçülerinin karşılaştırmalı bir cetvelini yaptığını belirtir.

İbn Batuta'nın da tanık olduğu üzere, 14. yy.'da ticaret sayesinde canlandığı ve zenginleştiği anlaşılan Alanya'da, buluntuların niteliğine bakılarak, beğeni ve zevklerin de çeşitlenip değiştiği kolaylıkla varsayılabilir. Ne var ki, bol ve ucuz ithal seramiklerin, şehirde 13. yy.'da yapıldığı büyük ölçüde anlaşılabilen yerel seramik imalâtını ne ölçüde etkilediği belli değildir. İncelediğimiz örnekler arasında, bu yüzyıla tarihlenebilecek ve yerel üretim olduğu ileri sürülebilecek kapların bulunmaması, bu çağda imalâtın tamamen sona erdiğini göstermese bile gerilediğini, hattâ tamamıyle iç pazara yönelik bir nitelik kazanmasına neden olduğunu düşündürür.

1403'de şehri ziyaret eden Boucicaut'un çarşıların zenginliği ve malların bolluğundan söz etmesi[36], Alanya'nın 15. yy.'ın başlarında da canlı bir ticaret şehri olduğunu göstermektedir. Parlak canlı renkleri, ilgi çekici desenleriyle karakteristik özellikler gösteren ithal Kıbrıs seramiklerine yönelik ilginin, bu çağın başlarına kadar devam etmiş olduğu iddia edilebilir. İncelediğimiz örnekler, kısmen de olsa, Selçuklu geleneğini sürdüren, kaliteleri ve özgün desenleriyle kısa zamanda Anadolu ve dışında popüler hale gelen erken 15. yy. İznik seramiklerinin, bu yüzyıldan itibaren Alanya pazarına girdiğini de kanıtlamaktadır.

Katalog

A-Boyalı Sgraffito Teknikli Seramikler

Örn. No. 1 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 1, 7)

Kaide Çapı: 8.4 cm., Kaide Yüksekliği: 5.3 cm., Kaide Kalınlığı: 2 cm.

Yüksek ayaklı kaide, dışa taşkın yayvan tabanlı (dış bükey) ve uzun boyunludur. Boyun, gövdeye geçişte ince bir profil yaparak daralır.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Profil seviyesinden itibaren beyaz astarlı, şeffaf ve parlak açık sarı sırlı olup, kısmen kahverengi boyalıdır. Gövde dibinde; niteliği anlaşılamamakla birlikte, kafesi andıran geometrik bir bezeme yer alır.

Örn. No. 2 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 3, 7)

Kaide Çapı: 8.5 cm., Kaide Yüksekliği: 1.6 cm., Gövde Kalınlığı: 1.5 cm.

Kâse kaidesi. Dairesel alçak ve düzdür.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış yüz sırsız; iç yüz ise beyaz astar üzerine şeffaf açık yeşil sırlı olup, kısmen kahverengi ve yeşil renklerde boyalıdır. Merkezde, birbirini yatay, dikey ve diyagonal olarak kesen çift sıra şeritlerden ibaret geometrik karakterli bir bezeme yer alır. Şerit araları yatay doğrultuda ardı ardına dizilmiş çizgilerle dolgulandırılmıştır.

Örn. No. 3 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 3, 7)

Kaide Yüksekliği: 0.8 cm., Gövde Kalınlığı: 0.8 cm.

Kâse kaidesi. Dairesel basık formludur.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış ve iç yüz beyaz astar üzerine şeffaf açık sarı sırlıdır. İç yüzde, kısmen hardal sarısı ve yeşil renklerde boyamalar yer alır. Merkezdeki madalyonda üçgene yakın geometrik bölüm içerisinde stilize edilmiş dilimli yaprak motifi görülür.

36 O. Turan, "Orta Çağlarda Türkiye Kıbrıs Münasebetleri", Belleten 28, 110, 1964, 226.

Örn. No. 4 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 3, 7)

Kalınlık: 0.8 cm., Gövde Kalınlığı: 0.7 cm.

Kâse kaidesi. Kaide ve gövdenin küçük bir kısmı mevcuttur. Dairesel, alçak ve düzdür.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış yüz astarsız ve sırsızdır. İç yüz ise beyaz astar üzerine şeffaf ve parlak açık sarı sırlı, kısmen hardal sarısı ve yeşil renklerde boyalıdır. İç yüzde merkezden radyal doğrultuda açılan ışınsal bezeme yer alır. Işın demetleri atlamalı olarak bir boş bir dolu şeklinde değerlendirilmiş olup, bezemeli bantta kıvrım dal ucuna eklenmiş stilize edilmiş bir çiçek motifi yer alır. Motif aralarında ince spiral dolgular görülür.

Örn. No. 5 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 4, 7)

Kalınlık: 0.8 cm.

Kaidenin boynu ve gövdenin küçük bir kısmı mevcuttur.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış ve iç yüz beyaz astar üzerine şeffaf ve parlak açık sarı sırlıdır. İç yüzde dairesel bir madalyonun içerisinde geometrik karakterli bir bezeme yer alır. Madalyon çift sıra dikey bir bantla iki bölüme ayrılmış olup, her iki bölüm iri spiralli motiflerle dolgulandırılmıştır. Bezemeli yüzey kısmen yeşil renkte boyalıdır.

Örn. No. 6 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 4, 7)

Mevcut Boyun Uzunluğu: 2.3 cm., Boyun Kalınlığı: 0.8 cm., Kalınlığı: 0.7 cm.

Kaidenin boynu ve gövdenin küçük bir bölümü mevcuttur.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış ve iç yüz beyaz astar üzerine şeffaf ve parlak açık sarı sırlıdır. Kısmen hardal sarısı ve yeşil renklerde boyamalar görülür. İç yüzde yer alan geometrik bezemenin niteliği anlaşılamamıştır.

Örn. No. 7 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 2, 7)

Ağız Yüksekliği: 2.8 cm., Ağız Kalınlığı: 0.8 cm.

Ağız parçası. Yüksek ağız kenarında, dışa taşıntılı inceltilmiş sivri dudak görülür. Dudağın üst yüzü eğimlidir.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış ve iç yüz beyaz astar üzerine şeffaf ve parlak açık sarı sırlı olup, her iki yüzde de hardal sarısı ve yeşil renklerde boyamalar yer alır. Dış yüzde yatay doğrultuda ardı ardına dizilmiş çizgi şeritlerini düşey doğrultuda kesen zikzaklar, iç yüzde ise alttan ve üstten çift sıra şeritlerle sınırlandırılmış dar bordür üzerinde sürekli zikzak motifleri dikkati çeker.

Örn. No. 8 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 2, 7)

Ağız Yüksekliği: 3.7 cm., Ağız Kalınlığı: 0.9 cm.

Ağız parçası. Yüksek ağız kenarında, dışa taşıntılı inceltilmiş sivri dudak görülür. Dudağın üst yüzü eğimlidir.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış ve iç yüz beyaz astar üzerine şeffaf açık sarı sırlı olup, kısmen hardal sarısı ve yeşil renklerde boyalıdır. Dış yüzdeki enli bordürde dairesel bir motif, iç yüzdeki dar bordürde ise sürekli zikzak motifleri yer alır.

Örn. No. 9 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 2, 7)

Ağız Yüksekliği: 2.5 cm., Ağız Kalınlığı: 0.8 cm.

Ağız parçası. Yüksek ağız kenarında dışa taşıntılı inceltilmiş sivri dudak görülür. Dudağın üst yüzü eğimlidir.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış ve iç yüz beyaz astar üzerine şeffaf açık sarı sırlı olup, kısmen hardal sarısı ve yeşil renklerde boyalıdır. Her iki yüzde de dar bordürler arasında sürekli zikzak motifleri yer alır.

Örn. No. 10 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 2, 7)

Ağız Yüksekliği: 3.3 cm., Ağız Kalınlığı: 0.8 cm.

Ağız parçası. Yüksek ağız kenarındaki, dışa taşıntılı inceltilmiş sivri dudak tahrip olmuştur.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış ve iç yüz beyaz astar üzerine şeffaf açık sarı sırlı olup, kısmen hardal sarısı ve yeşil renklerde boyalıdır. Her iki yüzde de dar bordürler arasında sürekli zikzak motifleri yer alır.

Örn. No. 11 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 4, 7)

Kalınlık: 1.2 cm.

Gövde parçası; form vermez.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış ve iç yüz beyaz astar üzerine şeffaf ve parlak açık sarı sırlı olup, iç yüzde açık yeşil ve hardal sarısı renklerde boyamalar görülür. Dış yüz bezemesizdir. İç yüzde yer alan bezemenin niteliği tam olarak anlaşılamamakla birlikte, enli bir bant içerisinde saç örgüsü motifi seçilebilir. Motif araları ince spiral çizgilerle tamamen dolgulandırılmıştır.

Örn. No. 12 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 4, 7)

Kalınlık: 0.8 cm.

Gövde parçası; form vermez.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış ve iç yüz beyaz astar üzerine şeffaf açık sarı sırlıdır. İç yüzde hardal sarısı renkte boyama görülür. Dış yüzde bezeme yer almaz. İç yüzdeki bezemenin niteliği tam olarak anlaşılamamakla birlikte, mevcut kalıntıdan, içi kafes şeklinde bölümlendirilmiş dairesel bir madalyonun bulunduğu söylenebilir. Kafes aralarında, gelişigüzel çiziktirilmiş spiraller yer alır.

Örn. No. 13 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 7)

Kalınlık: 0.9 cm.

Gövde parçası; form vermez.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış ve iç yüz beyaz astar üzerine şeffaf ve parlak açık sarı sırlıdır. İç yüzde hardal sarısı ve yeşil renklerde boyamalar görülür. Dış yüzde bezeme yer almaz. İç yüzdeki bezemenin niteliği anlaşılamamakla birlikte, geometrik karakterli olduğu söylenebilir. Kısmen ince spiral dolgular dikkati çeker.

Örn. No. 14 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 7)

Kalınlık: 0.8- 1.5 cm. arasında değişir.

Gövde parçası; form vermez. Ancak hamur kalınlığı ve mevcut izlerden, gövdenin kaideyle birleştiği taban kısmına ait olduğu anlaşılmaktadır. Kaide mevcut değildir.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış ve iç yüz beyaz astar üzerine şeffaf ve parlak açık sarı sırlıdır. İç yüzde hardal sarısı ve yeşil renklerde boyamalar yer alır. Dış yüz bezemesizdir. İç yüzde ise eğrisel ve düz çizgilerden ibaret geometrik karakterli bir bezeme yer alır.

Örn. No. 15 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 4, 7)

Kalınlık: 0.8 cm.

Gövde parçası; form vermez.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış ve iç yüz beyaz astar üzerine şeffaf ve parlak sarımsı açık yeşil sırlıdır. İç yüzde hardal sarısı ve yeşil renklerde boyamalar görülür. Dış yüz bezemesizdir. İç yüzdeki bezemenin niteliği tam olarak anlaşılamamakla birlikte, merkezde kesişen çift sıra yatay ve dikey çizgiyle, bunların arasında kalan yüzeylerde stilize edilmiş yaprağa benzer bezemeler yer alır. Motif aralarında ince spiral dolgular dikkati çeker.

Örn. No. 16 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 4, 7)

Kalınlık: 0.7 cm.

Gövde parçası, form vermez.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış ve iç yüz beyaz astar üzerine şeffaf ve parlak sarımsı açık yeşil sırlı olup, kısmen kahverengi-yeşil renklerde boyalıdır. Her iki yüzde de geometrik karakterli motifler yer almakla birlikte, niteliğini kavrayabilmek mümkün değildir.

Örn. No. 17 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 4, 7)

Kalınlık: 0.6 cm.

Gövde parçası; form vermez.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış ve iç yüz beyaz astarlı olup, dış yüz şeffaf kahverengi, iç yüz ise şeffaf ve parlak açık sarı sırlıdır. İç yüz kısmen hardal sarısı ve yeşil renklerde boyanmıştır. Dış yüz bezemesizdir. İç yüzdeki bezemenin niteliği ise anlaşılamamıştır. Ancak motif aralarında ince spiral dolgular belirgindir.

Örn. No. 18 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 4, 7)

Kalınlık: 0.8 cm.

Gövde parçası (testi?); hafif dışa doğru kavislidir. Form vermez.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 7.5 YR 7/4-7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış yüz; beyaz astarlı, şeffaf ve parlak açık sarı sırlı olup, kısmen hardal sarısı ve açık yeşil renklerde boyalıdır. İç yüz sırsızdır. Bezemenin niteliği tam olarak anlaşılamamakla birlikte, rumîyi andıran kıvrım dallar arasındaki dairesel bölümde dört dilimli stilize edilmiş bir çiçek motifi yer alır. Motif araları ince spiral çizgilerle tamamen dolgulandırılmıştır.

B-Sıraltı Teknikli Seramikler

Örn. No. 19 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 1, 5, 7)

Kaide Çapı: 8 cm., Kaide Yüksekliği: 1 cm., Kaide Kalınlığı: 0.8 cm., Gövde Kalınlığı: 0.9 cm.

Kâse kaidesi; dairesel basık kaide dışa taşıntılıdır. Mevcut gövde form vermez.

Hamur; devetüyü renkli (Munsell: 10 YR 8/1), iri gözenekli, kumlu ve gevşek dokuludur. Dış ve iç yüz, kaide de dahil olmak üzere krem renkli astar üzerine şeffaf ve renksiz sırlıdır. İç yüzdeki madalyonda kobalt mavisi renkte ve serbest fırça dekoruyla yapılmış figüratif bir bezeme yer alır. Merkezdeki ince uzun bacaklı stilize edilmiş balıkçıl kuşun çevresinde yine stilize edilmiş bitkisel motifler görülür.

Örn. No. 20 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 5, 7)

Gövde Kalınlığı: 0.8 cm.

Gövde parçası; hafif dışa doğru kavisli olup, form vermez.

Hamur; kirli beyaz renkli (Munsell: 5 YR 8/1), iri gözenekli, kumlu ve gevşek dokuludur. Dış ve iç yüz, beyaz astar üzerine şeffaf turkuaz renkte sırlıdır. Dış yüzde sır ve desen büyük ölçüde tahrip olmuştur. İç yüzde ise sıraltında kobalt mavisi renkte uçları volütlendirilmiş kıvrım dallardan ibaret bitkisel karakterli bir bezeme yer alır.

Örn. No. 21 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 7)

Ağız Genişliği: 3.1 cm., Ağız Kalınlığı: 0.8 cm.

Ağız parçası; dış bükey kavisli (yayvan) ve geniş olup, ağız kenarında ucu yuvarlatılmış ince dudak bulunur.

Hamur; kirli beyaz renkli (Munsell: 5 YR 8/1), iri gözenekli, kumlu ve gevşek dokuludur. Dış ve iç yüz, beyaz astar üzerine şeffaf turkuvaz sırlıdır. İç yüz sıraltında, kobalt mavisi renkte, alttan ve üstten çift sıra çizginin sınırladığı enli bordürde İslâmî karakterde yazı taklidi bir bezeme yer alır.

Örn. No. 22 Buluntu Yeri: Kızıl Kule (Res. 1, 6, 7)

Kaide Çapı: 9.3 cm., Kaide Yüksekliği: 1.3 cm., Kaide Kalınlığı: 1 cm., Gövde Kalınlığı: 1.3 cm.

Kâse kaidesi; dairesel alçak ve dışa taşıntılıdır.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 2.5 YR 7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış yüzü sırsız, iç yüzü beyaz astar üzerine şeffaf ve renksiz sırlıdır. Sıraltında kobalt mavisi ve manganez moru renklerde işlenmiş geometrik bir bezeme yer alır.

Örn. No. 23 Buluntu Yeri: Kızıl Kule (Res. 1, 6, 7)

Kaide Yüksekliği: 1.7 cm. Kaide Kalınlığı: 1.2 cm. Gövde Kalınlığı: 0.9 cm.

Kâse kaidesi; dairesel alçak ve dışa taşıntılıdır.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 2.5 YR 7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış yüz sırsız, iç yüz beyaz astar üzerine şeffaf ve renksiz sırlıdır. Sıraltında kobalt mavisi renkte işlenmiş geometrik bir bezeme yer alır. Motif olarak çizgi demeti ve spiral belirgindir.

Örn. No. 24 Buluntu Yeri: Kızıl Kule (Res. 7)

Kalınlık: 1 cm.

Gövde parçası; form vermez.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 2.5 YR 7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış yüz beyaz astar üzerine şeffaf turkuvaz, iç yüz yine beyaz astar üzerine şeffaf ve renksiz sırlıdır. İç yüzde, sıraltında kobalt mavisi renkte işlenmiş niteliği anlaşılamayan (bitkisel?) bir bezeme yer alır.

Örn. No. 25 Buluntu Yeri: Kızıl Kule (Res. 7)

Kalınlık: 0.5 cm.

Gövde parçası; hafifçe dışa doğru bombeli olup form vermez.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 2.5 YR 7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış yüz beyaz astar üzerine şeffaf turkuvaz, iç yüz yine beyaz astar üzerine şeffaf ve renksiz sırlıdır. İç yüzde, sıraltında kobalt mavisi renkte işlenmiş yan yana dikey doğrultuda şeritlerden ibaret ve niteliği anlaşılamayan bir bezeme yer alır.

Örn. No. 26 Buluntu Yeri: Kızıl Kule (Res. 7)

Kalınlık: 1.2 cm.

Gövde parçası; form vermez.

Hamur; açık kiremit renkli (Munsell: 2.5 YR 7/6), sık dokulu ve ince gözeneklidir. Dış yüz sırsız ve astarsız; iç yüz beyaz astar üzerine şeffaf ve renksiz sırlıdır. İç yüzde, sıraltında kobalt mavisi ve manganez moru renklerde işlenmiş niteliği anlaşılamayan bir bezeme yer alır.

C-Tek Renk Sırlı Seramikler

Örn. No. 27 Buluntu Yeri: Kızıl Kule (Res. 8)

Kaide Çapı: 6 cm., Kaide Yüksekliği: 0.9 cm., Kaide Kalınlığı: 0.8 cm., Gövde Kalınlığı: 0.9 cm.

Kâse parçası; dairesel basık ve düz kaideli, yayvan gövdeli olup, kalıpta biçimlendirilmiştir.

Hamur; kirli beyaz renkli (Munsell: 5 YR 8/1), iri gözenekli, kumlu ve gevşek dokuludur. Dış ve iç yüzde, beyaz astar üzerine oldukça kalın sürülmüş (yaklaşık 1- 1.5 mm) şeffaf turkuaz sır tabakası görülür. Dış yüzde rölyefli dikey nervürler dikkati çeker. Çukur yüzeylerde sır rengi koyulaşmıştır.

D-Seladonlar

Örn. No. 28 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 9)

Kaide Yüksekliği: 1.5 cm., Kaide Kalınlığı: 1.1 cm., Gövde Kalınlığı: 1.5 cm.

Kâse parçası; dairesel alçak kaideli, yayvan gövdeli olup, kalıpta biçimlendirilmiştir. Kaidenin merkezinde dairesel bir delik bulunur.

Hamur; gri renkte (Munsell: 10 R 8/1), gözeneksiz ve taş sertliğindedir (stoneware). Dış ve iç yüz, kaide tabanı hariç, şeffaf gri-yeşil sırlıdır. Kaide tabanında astara benzer kırmızı boya görülür. İç yüzün merkezinde, kalıpta biçimlendirilmiş dairesel bir rozet yer alır. Deliğin üzerini kapatacak şekilde yerleştirilen rozetin üzerinde lotus yaprakları ve içlerinde palmet motifleri görülür.

Örn. No. 29 Buluntu Yeri: Tersane (Res. 9)

Kaide Yüksekliği: 0.9 cm., Kaide Kalınlığı: 1 cm., Gövde Kalınlığı: 1.3 cm.

Kâse parçası; dairesel basık kaidelidir. Mevcut gövde form vermez. Kalıpta biçimlendirilmiştir.

Hamur; gri renkte (Munsell: 10 R 8/1), gözeneksiz ve taş sertliğindedir (stoneware). Kaide tabanında astara benzer kırmızı boya görülür. Dış ve iç yüz, kaide tabanı hariç, şeffaf gri-yeşil sırlıdır. Bezeme görülmez.

Örn. No. 30 Buluntu Yeri: Kızıl Kule (Res. 9)

Kalınlık: 0.8 cm.

Kâse parçası; hafifçe dışa doğru kavislidir. Form vermez.

Hamur; gri renkte (Munsell: 10 R 8/1), gözeneksiz ve taş sertliğindedir (stoneware). Dış ve iç yüz, şeffaf gri-yeşil sırlıdır. Dış yüzde rölyefli, dikey nervürler görülür.

Örn. No. 31 Buluntu Yeri: Kızıl Kule (Res. 9)

Kalınlık: 0.4 cm.

Gövde parçası hafifçe dışa doğru kavislidir. Form vermez.

Hamur; gri renkte (Munsell: 10 R 8/1), gözeneksiz ve taş sertliğindedir (stoneware). Dış ve iç yüz, şeffaf gri-yeşil sırlıdır. Dış yüzde, rölyef tekniğinde yaprağı andıran bir motif görülür.

Örn. No. 32 Buluntu Yeri: Kızıl Kule (Res. 9)

Ağız Kalınlığı: 0.4 cm.

Ağız parçası; kenar kısmında ucu yuvarlatılmış ince dudaklıdır.

Hamur; gri renkte (Munsell: 10 R 8/1), gözeneksiz ve taş sertliğindedir (stoneware). Dış ve iç yüz, şeffaf gri-yeşil sırlıdır. Dış yüzde rölyefli, lotus yapraklarını andıran bir bezeme yer alır.

Summary

A Group of Glazed Pottery from Dockyards and Red Tower Area in Alanya

A lively port until the 19th century, Alanya lived her "Golden Age" between 1221 and 1293 under Anatolian Seljuk rule, when the dockyards on the coast and the winter palace in the citadel were also built. Archaeological excavations in the citadel have been undertaken by M. Oluş Arık uninterruptedly since 1985.

The present study examines a group of fragments of glazed pottery that were discovered during the cleaning of the ditch between the dockyards, the Red Tower and the curtain wall in 2001. 32 fragments in a good state of preservation - mostly belonging to imported wares - provide us with information concerning the commercial life and the history of the town from the 13th through to the 15th century.

In these cleaning digs, very few examples of Seljuk pottery were uncovered. The body of these Seljuk fragments are characterized by a grayish white color, of a sandy and loose texture, similar in texture to Seljuk tile paste. Decorated in underglaze or with a monochrome glaze, these fragments carry decoration that is similar in style to the decoration on Raqqa pottery from Syria. Based on the archaeological evidence, these fragments can be dated to the 13th century and can be described as a local production.

The majority of the finds can be dated to the 14th century. Consisting entirely of imported wares, this 14th century pottery presents us with a picture of the changing socio-economic structure of the town. The celadon fragments that can be dated to the first half of the 14th century were produced at Longquan, an important pottery production center in southern China, and probably reached the Anatolian coast through the maritime routes linking the Mediterranean, through the Indian Ocean to the ports of Southern China. Strikingly parallel to these celadon fragments are examples to be seen in the Topkapı Palace Museum collection.

These finds also point to the imports of painted sgraffito Cypriot wares from the mid 14th century. These Cypriot wares are noteworthy for their fine quality paste, their curious forms and decorations. They must have reached Alanya as a result of the political and military dominion of the Lusignan Kingdom of Cyprus over the southern Anatolian coast. These Cypriot ceramics were also uncovered in the Seljuk Palace in the Alanya Citadel and during the 2000 campaign in the dockyards at Alanya; however, as they have been found in quantity at Anamur and in many Crusader sites in the eastern Mediterranean and Egypt, these fragments suggest the Cypriot role in the trade across the Mediterranean and to short-term Cypriot rule along the Anatolian coast.

As was recorded during the visit to Alanya by the renowned traveler Ibn Battuta, Alanya was prosperous due to trade in the 14th century and this prosperity also extended into the 15th century. For example, Boucicaut, who visited Alanya in 1403, witnessed the wealth of the markets and the abundance of the merchandise. The most significant ceramic development in 15th century Alanya was the introduction of Iznik pottery on to the Alanya market. Iznik ware with its high quality and distinctive repertory of decoration show us that the interior trade began at Alanya in the 15th century.

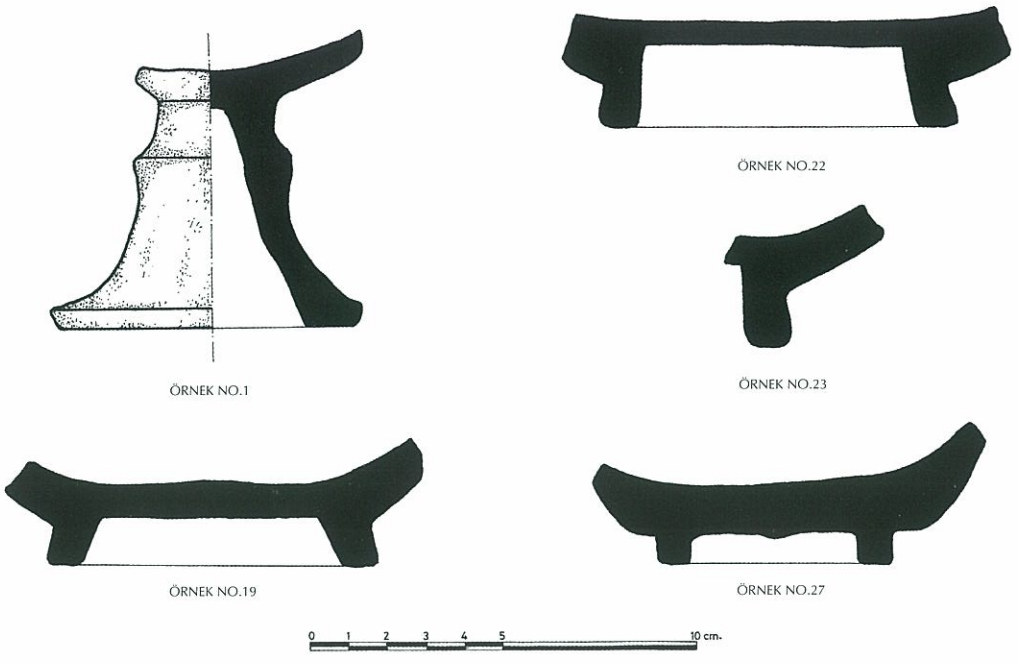

Res. 1

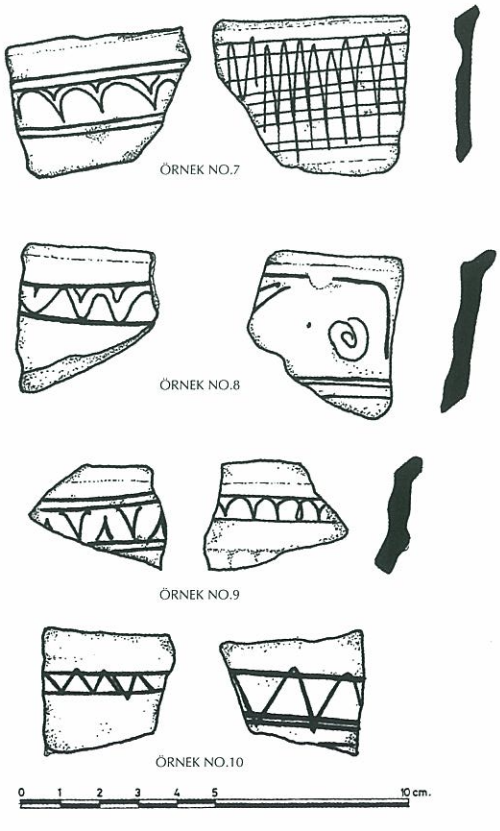

Res. 2

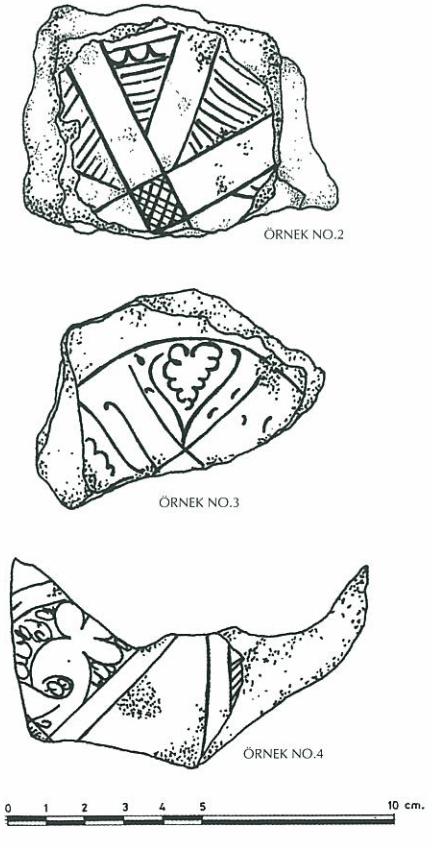

Res. 3

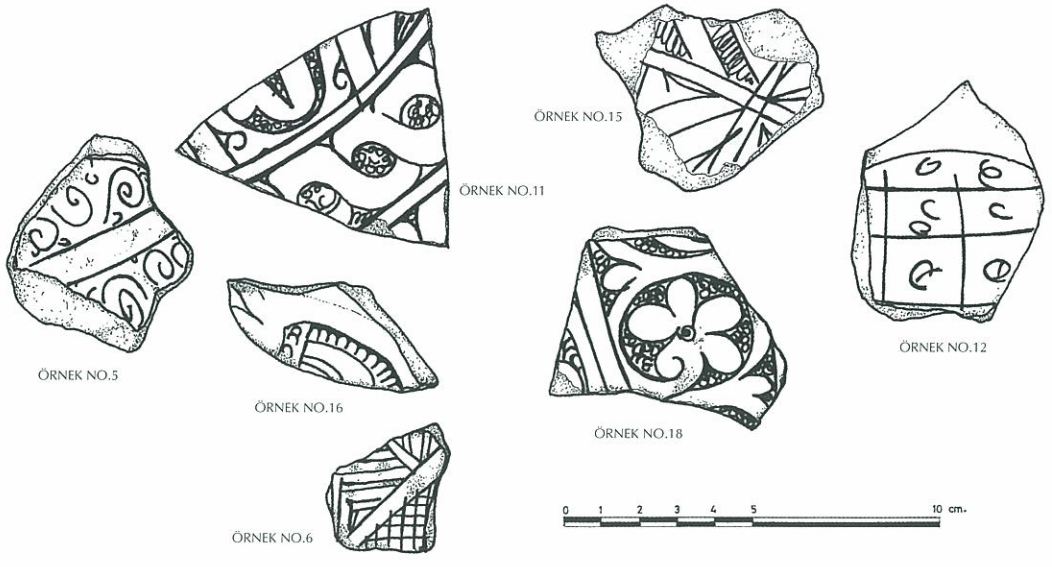

Res. 4

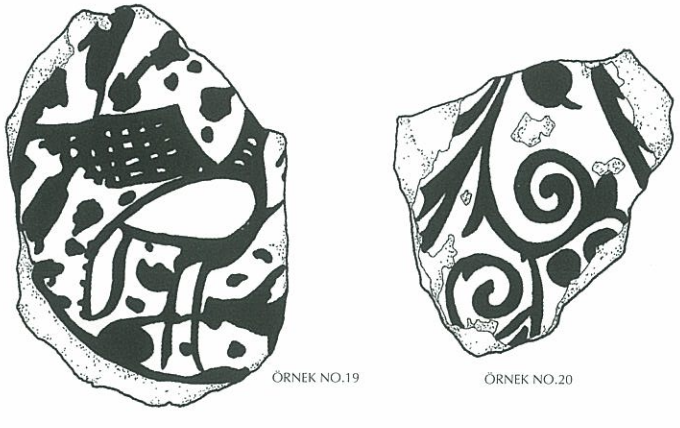

Res. 5

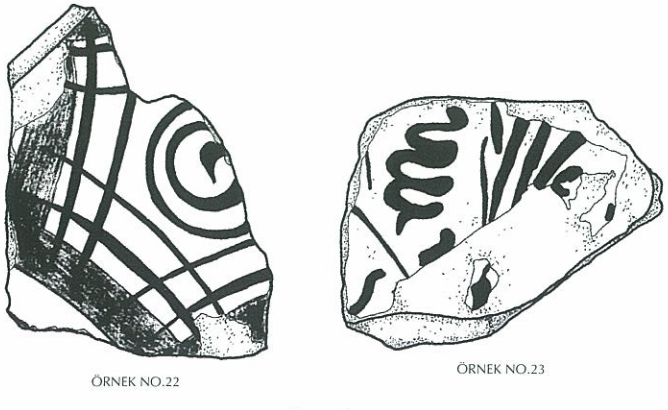

Res. 6

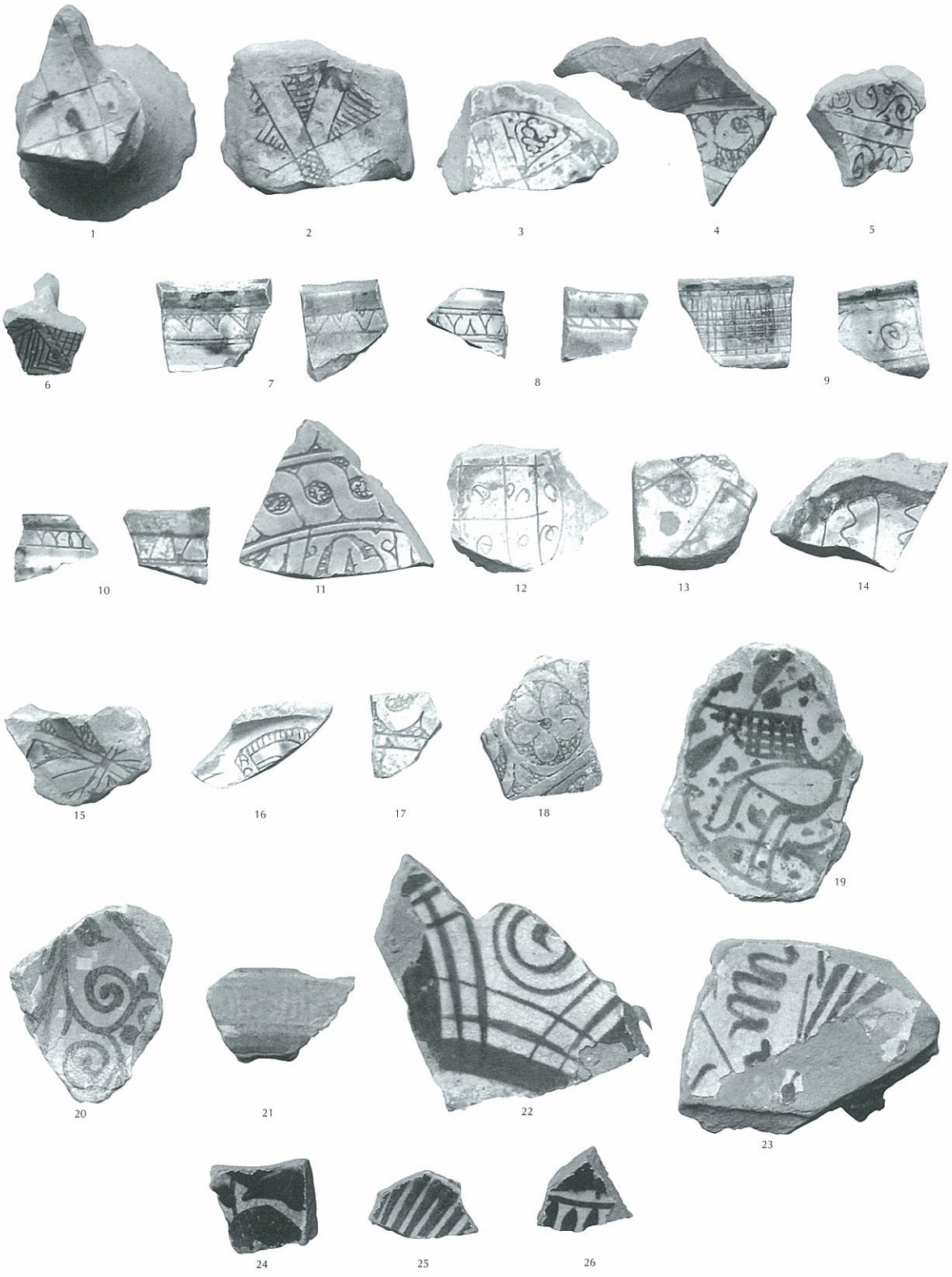

Res. 7 Boyalı Sgraffito Kıbrıs seramikleri. 14. yy. (1-18); Sıraltı Teknikli Seramikler 13-15 yy. (19-26).

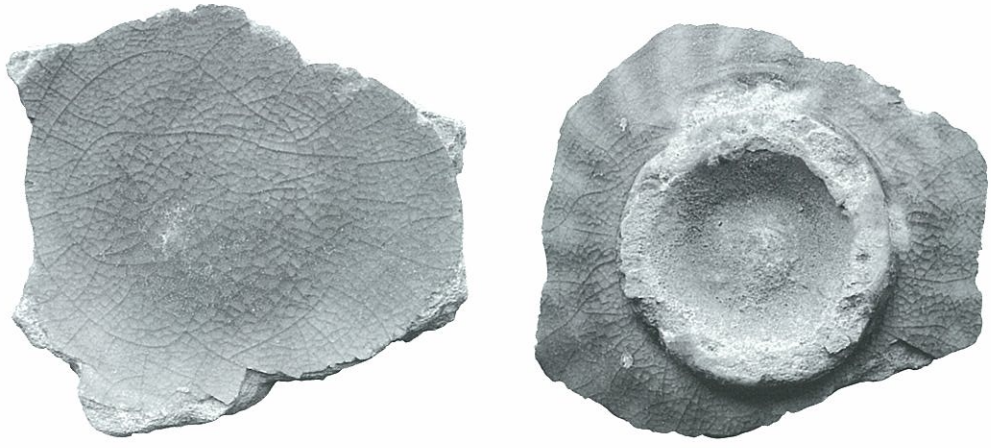

Res. 8 Tek renk sırlı Anadolu Selçuklu Dönemi seramiği. 13. yy.

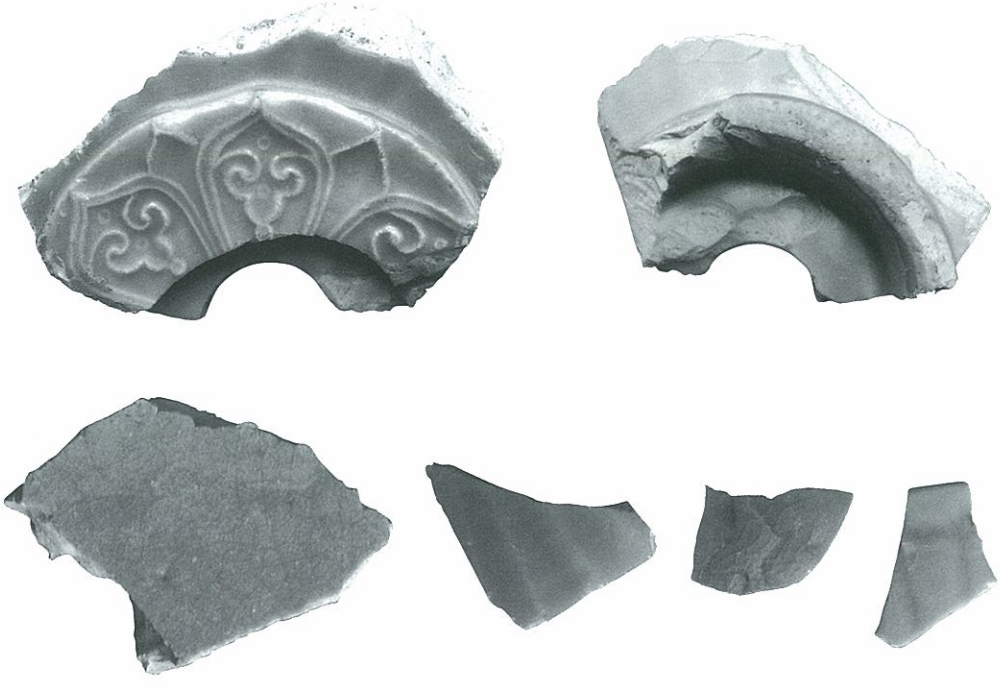

Res. 9 Longquan üretimi Çin seladonları. 14. yy.

Res. 10 Lusignan Dönemi Kıbrıs seramikleri. 14. yy.

Res. 11 Longquan üretimi Çin seladonu. 14. yy. (Krahl'den).